

Fördjupning till Vägledning för digital samverkan

Juridiska aspekter på digital samverkan

Vägledning från E-delegationen
Version 4.1, 2015-05-28

Innehåll

1	RÄTTSLIGA BEGRÄNSNINGAR VID INFORMATIONsutBYTE.....	2
2	SEKRETESSBRYTANDE BESTÄMMELSER	2
3	INFORMATIONsutBYTE OCH PERSONUPPGIFTSLAGEN	2
4	UTLÄMNANDEFORMER	3
5	GALLRING.....	4

Juridiska aspekter vid digital samverkan

Vid all form av samverkan är det viktigt att det juridiska perspektivet beaktas tidigt. De flesta fall av informationssamverkan påverkas av föreskrifter i lag eller förordning. I många fall föreskrivs dessutom mer detaljerat hur informationsutlämnande kan ske, i vilken form till vem och vad som får lämnas ut elektroniskt. I vissa fall föreskrivs även om sökbegränsningar. Det är viktigt att juridiska förutsättningar klargörs i ett tidigt skede eftersom regleringarna i betydande omfattning kan begränsa tänkt genomförande och förändringar av befintliga registerförfattningar kan ta lång tid.

Nedan beskrivs vissa områden som bör beaktas när informationsutbyte planeras ske mellan parter i offentlig sektor. Observera dock att det kan finnas ytterligare rättsliga frågeställningar som behöver beaktas. Se vidare *Juridisk vägledning för verksamhetsutveckling*¹ och *Checklista för jurister*² (Introduktion i rättsliga förutsättningar för enklare samverkan i utvecklingsinsatser).

1 Rättsliga begränsningar vid informationsutbyte

Regler som påverkar möjligheten att utbyta information och vem som har rätt att få del av känsliga uppgifter och personuppgifter finns främst i

- offentlighets- och sekretesslagen,
- förvaltningslagen,
- personuppgiftslagen och
- särskilda s k registerförfattningar som är specifika för varje område.

2 Sekretessbrytande bestämmelser

När uppgifter som en myndighet förfogar över är sekretessreglerade kan det finnas regler som gör att en uppgift i vissa fall ändå får lämnas ut. Uppgiften kan lämnas ut till en annan myndighet om

- uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning,
- det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas ut har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda,
- ett utlämnande är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet, eller
- uppgiften kan, om inte en registerförfattning förhindrar det, lämnas ut även till någon annan om den registrerade har gett sitt samtycke till utlämnandet.

Om uppgifterna är sekretessreglerade kan uppgifterna inte lämnas ut innan en sekretessprövning gjorts. Det kan här noteras att om de uppgifter som är tänkta att lämnas ut omfattas av stark sekretess eller om utlämnande sker gång på gång enligt en rutin kan utlämnandet behöva författningsregleras.

3 Informationsutbyte och personuppgiftslagen

Bestämmelserna i personuppgiftslagen kan ge tillräckligt utrymme för informationsutbyte i elektronisk form.

I personuppgiftslagen finns inga uttryckliga regler om

- sambearbetning av uppgifter från olika register,

¹<http://edelegationen.se/Publikationer/Vagledningar/Juridisk-vagledning-for-verksamhetsutveckling-inom-e-forvaltning/>

²<http://www.edelegationen.se/Publikationer/Rapporter-och-PM/Checklista-for-jurister/>

- formen för att lämna ut uppgifter (t.ex. på papper eller via nät) och
- metoden för att lämna ut uppgifter (t.ex. via terminal).

Däremot finns olika regler i den lagen som i praktiken påverkar möjligheten till informationsutbyte, särskilt i 9 § om de grundläggande kraven och 10 § när behandling av personuppgifter är tillåten. I 9 d § anges till exempel att personuppgifter inte får behandlas för ett ändamål som är oförenligt med det för vilka uppgifterna samlades in (finalitetsprincipen). I sammanhanget kan nämnas att om en myndighet begär att få uppgifter utlämnade till sig från en annan myndighet enligt 6 kap. 5 § offentlighets- och sekretesslagen om informationsskyldighet mellan myndigheter, anses ett utlämnande normalt inte strida mot finalitetsprincipen. Andra bestämmelser avser krav på att säkerhetsåtgärder är uppfyllda, se 31 §.

Registerförfattningar kan medge eller hindra ett informationsutbyte

Åtkomst till vissa särskilt känsliga register eller databaser hos myndigheter regleras ofta i registerförfattningar, varav vissa beslutas av riksdagen (registerlagar) eller regeringen (förfordningar). Registerförfattningarna gäller framför personuppgiftslagen. Ofta innehåller registerförfattningen förbud mot att lämna ut uppgifter i elektronisk form, t ex genom direktåtkomst. Ibland har detta utformats som ett medgivande att lämna ut personuppgifter i viss form till vissa mottagare, vilket innebär att utlämnande till andra i sådan form inte får ske. En myndighet som planerar att lämna ut vissa uppgifter ur ett register som regleras i en registerförfattning bör därför först överväga om

- den planerade metoden för utlämnande är förbjuden enligt registerförfattningen,
- de ändamål för vilken elektroniskt utlämnande får ske enligt registerförfattningen är uttömmande angivna med avseende på direktåtkomst eller utlämnande på medium för automatiserad behandling och
- den metod som planeras utgör direktåtkomst.

4 Utlämnandeformer

Det finns två begrepp som används för att reglera utlämnande av information i elektronisk form, via direktåtkomst och på medium för automatiserad behandling. Allt elektroniskt utlämnande som inte utgör direktåtkomst anses utgöra utlämnande på medium för automatiserad behandling. Direktåtkomst anses vara den mest integritetskänsliga formen av utlämnande. Regleringen i registerförfattningar innebär därför normalt att möjligheten att lämna ut uppgifter genom direktåtkomst är mer begränsad än möjligheten att lämna ut uppgifter på medium för automatiserad behandling. Det finns inte någon legaldefinition³ av begreppet direktåtkomst. Begreppet har delvis getts olika innebörd i skilda författningar och förarbeten. Följande tillämpningar brukar dock räknas som direktåtkomst respektive utlämnande på medium för automatiserad behandling.

Direktåtkomst

- Där någon utomstående ges tillgång till myndighetens informationssystem för att söka, sammanställa och ta del av uppgifter:
- utan särskilda begränsningar.
- eller
- strikt begränsat till vissa uppgifter genom fördefinierade frågor och svar.

Utlämnande på medium för automatiserad behandling

- Manuellt utlämnande på CD, USB-minne och liknande eller via e-post eller annan överföring via nät.
- Automatiserat utlämnande efter sökningar och sammanställningar, s k batchkörningar, där svar lämnas med en viss tidsfördröjning, t ex nästa dag vilket skapar en hypotetisk kontrollmöjlighet.

³ Definition som förekommer i lagtext eller förordning

En modell för on-lineliknande utlämnanden som bygger på formen utlämnande på medium för automatiserad behandling.

E-delegationens juridiska expertgrupp fick i uppdrag att presentera en juridisk modell för on-lineliknande utlämnanden som inte kommer i konflikt med de krav i författning som gäller för direktåtkomst. Resultatet är en beskrivning av on-lineliknande tjänster, där bastjänster kan, om man uppfyller kraven i rapporten, gå under lagstiftningens begrepp utlämnande på medium för automatiserad behandling.

Ett utlämnande på medium för automatiserad behandling kan, enligt E-delegationens juridiska expertgrupps bedömning, föreligga – även utan prövning av en fysisk person och utan tidsfördröjt utlämnande – om begärande och utlämnande myndighets informationssystem och tekniska och administrativa rutiner har utformats så att

- a) begärande myndighet för varje enskilt fall ansöker om att få vissa angivna uppgifter utlämnande till sig,
- b) ansökan kommer in till den utlämnande myndighetens elektroniska brevlåda,
- c) beslutsstödssystem införts i behörig ordning hos utlämnande myndighet, som automatiserats för varje enskilt fall,
 1. utför motsvarande kontroller som en befattningshavare skulle ha utfört vid en manuell prövning, från
 - rättssäkerhetssynpunkt (behörighet o.l.) och
 - persondataskyddssynpunkt (t.ex. att uppgiften behövs i ett ärende),
 2. fattar individuella förvaltningsbeslut, för varje enskild begäran, som kan leda till bifall eller avslag,
 3. expedierar beslut och begärda uppgifter till den begärande myndigheten, och
 4. bevarar enligt bl.a. arkivförfattningarna de handlingar som inkommer och upprättas.

Se vidare beskrivning av on-lineliknande tjänster i E-delegationens rapport⁴ om direktåtkomst och utlämnande på medium för automatiserad behandling.

5 Gallring

Vid informationsutbyte kan nya allmänna handlingar uppstå hos myndigheten både i form av den handling som överförts och i form av loggar.

En handling ska bevaras om det inte finns någon gallringsbestämmelse för den. Om en myndighet inte anser att det är nödvändigt att bevara en handling, kan myndigheten göra en gallringsutredning och med den som grund skicka en gallringsframställan till den instans som är behörig att fatta beslut i frågan. Gallringsutredningar ska också göras i samband med konstruktionen av nya IT-system, så att möjligheter att bevara eller gallra kan byggas in i systemen redan från början.

Utgångspunkten för en gallringsutredning är kraven i 3 § arkivlagen (1990:782):

- rätten att ta del av allmänna handlingar (offentlighetsinsynen i myndighetens verksamhet),
- behovet av information för rättskipning (rättslig analys av handläggningen och överklagandemöjligheter),
- förvaltningens behov av information (verksamhetens behov utifrån handläggare och systemägare) och
- forskningens behov (eventuellt framtida forskningsvärde).

Riksarkivet⁵ ger rådgivning i arkiv och gallringsfrågor.

⁴ Se <http://www.edelegationen.se/Publikationer/Rapporter/Rapport-om-direktatkomst-och-utlamnande-pa-medium-for-automatiserad-behandling/>

⁵ Se www.riksarkivet.se

E-delegationen

Karlavägen 100, 103 33 Stockholm

Tel: 08-405 10 00

E-post: info@edelegationen.se

www.edelegationen.se

E-delegationen